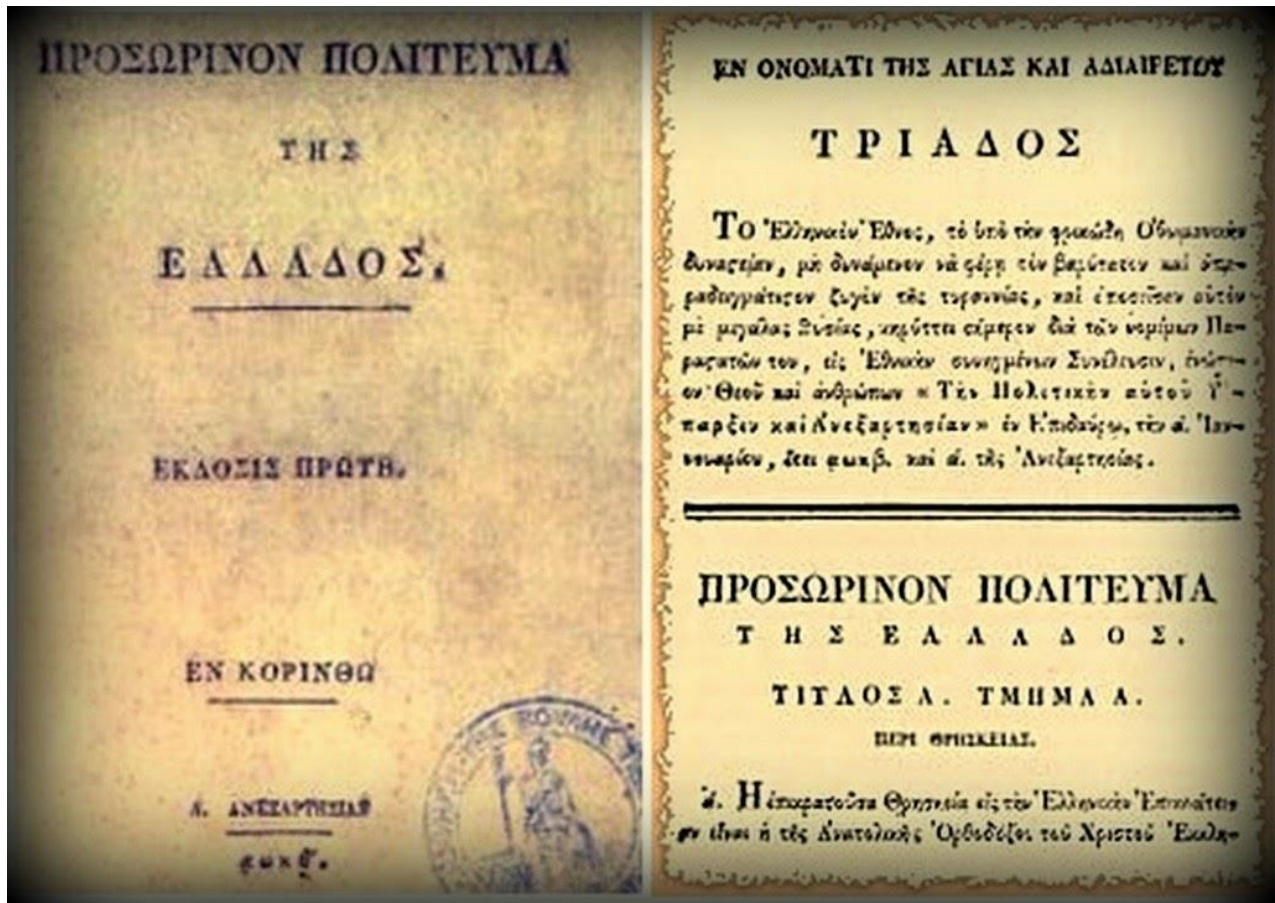

Το Σύνταγμα της Επιδαύρου.

Γράφει ο Ελευθέριος Παπακώστας, Ιστορικός – Συγγραφέας.

Μέσα σε ένα τέτοιο έντονο κλίμα αντιδικίας έγινε προσπάθεια να συγκροτηθεί εθνική Συνέλευση προκειμένου οι αντιπρόσωποι του έθνους που εκλέγονταν από τις διάφορες επαρχίες με εθιμικές διαδικασίες, δηλαδή όπως επέβαλαν τα έθιμα κάθε περιοχής, να συνέλθουν για να αποφασίσουν το μέλλον του αγώνα. Κυρίως όμως για να ψηφίσουν σύνταγμα, με βάση το οποίο θα μπορούσε να κυβερνηθεί η χώρα μετά την απομάκρυνση των Τούρκων και την απελευθέρωση σε πρώτη φάση της Πελοποννήσου και ακολούθως της υπόλοιπης Ελλάδας.

Ο τρόπος όμως, με τον οποίο πολιτεύτηκαν οι πρόκριτοι, υπό την καθοδήγηση του Μαυροκορδάτου και η μονομερής εκλογή αντιπροσώπων από την Πελοποννησιακή Γερουσία, δημιούργησαν ένα πολύ δυσάρεστο

κλίμα και την αρχή των δεινών, που ακολούθησαν στην Πελοπόννησο, αλλά και στη Ελλάδα γενικότερα.

Από το σύνολο των αντιπροσώπων οι πενήντα έξι προέρχονταν από την τάξη των προκρίτων, ενώ από την πλευρά των αγωνιστών εκλέχτηκαν μόνο τέσσερες αντιπρόσωποι. Η άνιση αυτή κατανομή των αντιπροσώπων της Εθνοσυνέλευσης, δηλωτικό του τρόπου με τον οποίο οι πρόκριτοι σκόπευαν να πραγματοποιήσουν τη συνέλευση, αλλά και των διατάξεων του Συντάγματος, που θα θεσμοθετούσαν, αποτέλεσε την αρχή «πάσης Αναρχίας και Διενέξεως», κατά την έκφραση γνωστού ιστορικού, όχι μόνο κατά την περίοδο της επανάστασης, αλλά και τα χρόνια, που ακολούθησαν την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους μέχρι και τα νεότερα χρόνια, όπου οι θέσεις εξουσίας έγιναν υπόθεση που αφορούσε όσους διέθεταν την κοινωνική αναγνώριση ή οικονομική δυνατότητα.

Παρά την ανησυχία όμως οι εργασίες της Εθνοσυνέλευσης ξεκίνησαν κανονικά στις 20 Δεκεμβρίου του 1821 μέσα σε ένα κλίμα επιφανειακά ενθουσιώδες. Εκεί η Εθνοσυνέλευση δια των «νομίμων αυτής παραστατών» επρόκειτο να διαδηλώσει την... «Πολιτικήν Αυτής ύπαρξιν και Ανεξαρτησίαν μετά από δουλεία μακραίωνη».

Αποτέλεσμα των εργασιών της Α΄ Εθνικής Συνέλευσης ήταν το πρώτο Σύνταγμα του ελληνικού έθνους, το οποίο με προκήρυξη έγινε γνωστό στο λαό την 1η Ιανουαρίου 1822. Στο Σύνταγμα αυτό οι λαϊκοί αντιπρόσωποι ορκίστηκαν πίστη μέσα σε πανηγυρικό κλίμα. (φωτ. 1,2)

Το Σύνταγμα της Επιδαύρου.

Το Σύνταγμα ή Οργανικός Νόμος της Επιδαύρου, το οποίο συντάχτηκε υπό την καθοδήγηση του Ιταλού Φιλέλληνα νομομαθή Gallina δημοσιεύτηκε την 1η Ιανουαρίου 1822 και χαρακτηρίστηκε, δικαιολογημένα, ως το πιο προοδευτικό Σύνταγμα της εποχής του.

Στα άρθρα του περιείχε διατάξεις, τις οποίες θα αργούσαν πολύ να ακολουθήσουν τα Σύνταγματα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Συγκεκριμένα αναγνώριζε:

Αρθ. Α Επίσημη θρησκεία του κράτους αναγνωρίζεται η της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Αρθ. β' : Όσοι αυτόχθονες κάτοικοι της Επικρατείας της Ελλάδος πιστεύουσιν εις Χριστόν, εισίν Έλληνες και απολαμβάνουσιν άνευ τινος διαφοράς όλων των πολιτικών δικαιωμάτων.

Αρθ. Γ' : Όσοι έξωθεν ελθόντες εισιν όμοιοι ενώπιον των νόμων, άνευ τινος εξαιρέσεως ή βαθμού ή κλάσεως ή αξιώματος.

Αρθ. Ζ: Η ιδιοκτησία, η τιμή και η ασφάλεια εκάστου των Ελλήνων είναι υπό την προστασίαν των νόμων.

Αρθ. : Όλοι οι πολίται διορίζονται εις τα υπουργήματα κατά την αξιότητά τους και όλοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται στις αρχές. Θεσπίζονταν δηλαδή για πρώτη φορά η κατάληψη αξιωμάτων με αξιοκρατική διαδικασία ..

Με άλλο νόμο καταργούνταν η δουλεία και τα βασανιστήρια, καθώς και η ποινή της δημεύσεως .

Αναφέρονταν ακόμη ότι κάθε άνθρωπος που βρίσκονταν ή έφθανε στην Ελλάδα, ακόμη και δούλος ... «αναγνωρίζεται ελεύθερος και από την αυθέντην αυτού ακαταζήτητος..»

Με το Σύνταγμα αυτό καθορίστηκε ο τρόπος λειτουργίας της «νέοπαγούς» πολιτείας, καθώς και οι παράγοντες της Νομοθετικής και Εκτελεστικής εξουσίας.

Παράλληλα όμως περιέχονταν διατάξεις, που αφορούσαν την παιδεία του λαού και τον τρόπο λειτουργίας των σχολείων σε όλη την επικράτεια .

Τέλος με ειδικές διατάξεις καθιέρωνε την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η οποία μάλιστα χαρακτηρίστηκε «Παλλάδιον των ελευθεριών», διότι αυτή τις προστατεύει και αποτελεί προϋπόθεση, για να μην υπονομεύονται οι ελευθερίες του λαού από τα όργανα ή τα άτομα, που αναλάμβαναν να ασκήσουν την εξουσία στη χώρα.

Η διακήρυξη του Συντάγματος της Επιδαύρου έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από το λαό και χαρακτηρίστηκε ως προάγγελος της δημιουργίας ελεύθερου ελληνικού κράτους.

Μια πιο αντικειμενική ωστόσο θεώρηση των διατάξεων του Συντάγματος της Επιδαύρου θα μπορούσε να πείσει ότι η μεγαλύτερη προσφορά του στο έθνος ήταν ότι επεδίωξε να θέσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το νέο κράτος θα μπορούσε να λειτουργήσει, έστω και κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες, με πνεύμα ευταξίας και δικαιοσύνης, θέτοντας τέρμα στην αναρχία, που επικρατούσε στη χώρα, και αναθέτοντας την εκλογή των αρχόντων στην κρίση του λαού.

Παρά τις καλές όμως προθέσεις των δημιουργών του δεν απέφυγε σφάλματα, τα οποία στήριξαν τις άκρατες φιλοδοξίες ατόμων και ομάδων, που διεκδίκησαν την εξουσία, χωρίς να έχουν άμεση σχέση με την επαναστατημένη χώρα.

Η διατήρηση των περιφερειακών διοικήσεων, που προέβλεπε, στη Στερεά Ελλάδα, αλλά και στην Πελοπόννησο, επέτειναν το κλίμα αβεβαιότητας, όξυναν τις συγκρούσεις και προκάλεσαν διχόνοιες, οι οποίες υπονόμισαν την πορεία της επανάστασης . Εντός ολίγου πήρε τη μορφή όχι εθνικής λαϊκής εξέγερσης, αλλά πηγή διαμάχης για τη διεκδίκηση της εξουσίας, μεταξύ των ηγετών της...

Οι προσπάθειες για την ολοκλήρωση των συνταγματικών κειμένων συνεχίστηκαν σε όλη τη διάρκεια της επανάστασης, με αποτέλεσμα να ψηφιστούν δύο ακόμη. Το Σύνταγμα του Άστρους το 1823 και το Σύνταγμα της Τροιζήνας, το 1827.

Παρά την εξαιρετική επεξεργασία των κειμένων αυτών το σημείο, στο οποίο υστερούσαν τα συντάγματα αυτά ήταν ότι εμπεριείχαν τις άμετρες φιλοδοξίες των πολιτικών, που αναδείχτηκαν κατά τα δύο πρώτα χρόνια της επανάστασης και απευθύνονταν σε λαό, του οποίου η έλλειψη της παιδείας ήταν εμφανής. Παράλληλα όμως, η διεκδίκηση της εξουσίας από τους ηγέτες του γίνονταν με τρόπο άνισο και ήταν σύμφωνος με την κοινωνική τάξη από την οποία προέρχονταν.

Όσο κι αν μια τέτοια διαφοροποίηση ήταν αναμενόμενη διότι η άρχουσα τάξη δεν είχε μόνο οικονομική δυνατότητα, αλλά πολιτική εμπειρία, γνώση και τεράστια επιρροή στο λαό, οι χειρισμοί που ακολουθήθηκαν προκάλεσαν την έντονη αντίδραση του επαναστατημένου έθνους και υπονόμισαν την ουσία της επανάστασης από τους ίδιους τους φορείς της και στιγματίσαν την πορεία του λαού προς τη δημιουργία ελεύθερου και ανεξάρτητου κράτους.

Έτσι όμως τα συντάγματα του αγώνα κατέστησαν κενό γράμμα!

Ούτε η διάθεση να γίνουν σεβαστά υπήρχε, αλλά ούτε δημιουργήθηκε μηχανισμός για την επιβολή του περιεχομένου των διατάξεων, ως τρόπου πολιτικής συμπεριφοράς.

Ο χαρακτηρισμός των πολιτών ως «συνταγματικών» ή «αντισυνταγματικών», που προέκυψε από την αποδοχή ή απόρριψη των συνταγμάτων αυτών, υποδηλώνει το χάσμα, το οποίο δημιουργήθηκε στους πολίτες από διατάξεις του συνταγματικού χάρτη, ο οποίος συντάχτηκε για να υπηρετήσει το έθνος, αλλά ευτελίστηκε από τους πολιτικούς, που ανέλαβαν την ευθύνη της εφαρμογής του.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>